Державний вищий навчальний заклад
"Українська академія банківської справи
Національного банку України"

ЗВІТ

(проміжний)

про виконання науково-дослідної роботи за темою

"КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ"

(номер державної реєстрації 0111U009459)

Суми

2014

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
в.о. ректора
д.е.н., професор Козьменко С.М.
_____
«28» грудня 2015 р

ЗВІТ

(проміжний)

про виконання науково-дослідної роботи за темою

«Конкурентоспроможність національної економіки в умовах євроінтеграції»

(НОМЕР ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ 0111U009459)

Науковий керівник
науково-дослідної роботи
професор, доктор
економічних наук

_____ Кривенко Л.В.
«28» грудня 2015 року

СУМИ – 2014

РЕФЕРАТ

Конкурентоспроможність національної економіки в умовах євроінтеграції [Текст] : звіт про НДР / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»; керівн. Л.В. Кривенко; викон. Є.В. Мішенін, О.М. Дутченко [та ін.]. – Суми, 2014. – 294 с.

Звіт про науково-дослідну роботу містить: 4 розділи, 293 сторінки, 28 таблиць, 23 рисунків, 199 джерел.

Актуальність науково-дослідної роботи: проблема формування висококонкурентної національної економіки є на сьогодні ключовою, оскільки практика свідчить про те, що більшість вітчизняних суб'єктів господарювання виявились неконкурентоспроможними на світових ринках, що зафіксували дані рейтингів авторитетних міжнародних організацій, згідно з якими Україна посідає одне із останніх місць серед країн.

Мета роботи – дослідження механізму формування, забезпечення та реалізації конкурентоспроможності української економіки в умовах її евроінтеграційного розвитку та поглиблення світових глобалізаційних процесів.

У роботі розглядаються методологічні засади та фактори підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Досліджується роль людського капіталу як головного імперативу підвищення конкурентоспроможності країни. Розглядаються концептуальні основи конкурентоспроможності підприємств. Досліджуються умови формування інноваційної моделі розвитку конкурентоспроможної економіки.

Ключові слова: конкурентоспроможність, національна економіка, євроінтеграція, людський капітал, інноваційний потенціал.

ЗМІСТ

ВСТУП..... 8

РОЗДІЛ 1. Методологія формування конкурентоспроможності національної економіки..... 11

1.1. Конкурентна політика держави в умовах глобалізаційних викликів..... 11

1.2. Сучасні підходи до визначення та побудови національної моделі конкурентоспроможності 50

1.3. Динамічні чинники підвищення конкурентоспроможності національної економіки: дослідження ефективності факторів зростання. 78

1.4. Кластеризація як чинник підвищення конкурентоспроможності національної економіки в контексті євроінтеграції..... 91

1.5. Механізми підвищення конкурентоспроможності національної системи науки і освіти контексті європейської інтеграції 101

РОЗДІЛ 2. Соціально-економічні засади підвищення конкурентоспроможності..... 119

2.1. Накопичення капіталу здоров'я як складової людського капіталу: досвід зарубіжних країн 119

2.2. Нормативні аспекти наближення фінансової політики соціально-економічного розвитку територіальних громад в Україні до європейських стандартів 137

2.3. Механізм контролінгу державних фінансів як ключовий елемент досягнення соціально-економічних євростандартів..... 153

2.4. Участь України у світових потоках медичного туризму (в рамках програм добровільного медичного страхування)..... 168

РОЗДІЛ 3. Конкурентоспроможність економіки в умовах інноваційного розвитку..... 185

3.1. Інноваційна конкурентоспроможність країн у глобальній економічної системі 185

3.3. Еколого-економічна оцінка інноваційно-орієнтованого виробництва в системі формування конкурентних переваг..... 224
РОЗДІЛ 4. Методологічні засади формування конкурентоспроможності підприємства в умовах європейської інтеграції..... 237
4.1. Методологічні засади конкурентоспроможності підприємств в умовах довгострокових кон'юнктурних коливань..... 237
4.2. Формування потенціалу розвитку підприємства для забезпечення його конкурентоспроможності 253
ВИСНОВКИ..... 270
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 274

ВСТУП

Входження національної економіки до системи світогосподарських зв'язків породжує об'єктивну необхідність підвищення її конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність національної економіки - це здатність економічної системи забезпечувати за будь-якого впливу внутрішніх та зовнішніх чинників соціально-економічну оптимальність, яка виявляється у високому суспільному ефекті. В умовах глобалізації вагомого значення набуває посилення конкурентоспроможності країни на світовому ринку. Для ефективної інтеграції національної економіки у світову, необхідно досягнути високого рівня конкурентоспроможності самої країни і окремих її суб'єктів господарювання. Підвищення конкурентоспроможності економіки та перехід на інноваційний шлях розвитку є ключовим завданням державної політики. У міжнародному торговельному та економічному просторі ключовими показниками визначення конкурентоспроможності держави виступають відповідні індикатори, що формуються на основі рейтингового оцінювання.

В умовах посилення міжнародної конкуренції особливої актуальності набуває людський капітал, який виступає детермінантою забезпечення високої конкурентоспроможності держави. Актуальність означеної проблеми підсилюється тим, що XXI століття характеризується принципово новим поглядом на цивілізаційний прогрес. Нова парадигма на перший план висуває не нагромадження матеріальних благ, а розвиток людського капіталу. Тобто сучасна епоха названа століттям людини, що підтверджує зростання значення людського капіталу у контексті підвищення конкурентоспроможності національної економіки. На жаль, до теперішнього часу людський капітал України не є основоположним чинником її економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності.

Проблема визначення рівня конкурентоспроможності національної економіки та розробки заходів його підвищення особливо загострилася після

того, як світова фінансова та економічна криза внесла фундаментальні зміни, як в динаміку розвитку світової економіки, так і в економічний розвиток окремих країн, у тому числі і України. Зміни, що відбулися відповідно зробили помітний вплив на рівень конкурентоспроможності багатьох країн світу, в результаті чого у рейтингах за цим показником відбуваються помітні зрушення. Проблема підвищення конкурентоспроможності будь-якої країни найтіснішим чином пов'язана з вирішенням найважливіших питань - стійким економічним і соціальним розвитком, досягненням високого рівня життя населення.

Основні завдання науково-дослідної роботи:

- проаналізувати конкурентну політику держави в умовах глобалізаційних викликів та сучасні підходи до визначення та побудови національної моделі конкурентоспроможності;
- визначити динамічні чинники підвищення конкурентоспроможності національної економіки;
- дослідити механізми підвищення конкурентоспроможності національної системи науки і освіти контексті європейської інтеграції;
- проаналізувати накопичення капіталу здоров'я як складової людського капіталу: досвід зарубіжних країн;
- проаналізувати нормативні аспекти наближення фінансової політики соціально-економічного розвитку територіальних громад в Україні до європейських стандартів;
- дослідити механізм контролінгу державних фінансів як ключового елементу досягнення соціально-економічних євро стандартів;
- проаналізувати участь України у світових потоках медичного туризму (в рамках програм добровільного медичного страхування);
- дослідити методологічні засади інноваційної конкурентоспроможності країн у глобальній економічної системі та формування інноваційного потенціалу реального сектору економіки України;
- дослідити еколого-економічну оцінку інноваційно-орієнтованого

виробництва в системі формування конкурентних переваг;

- дослідити методологічні засади конкурентоспроможності у умовах довгострокових кон'юнктурних коливань економіки;
- дослідити процес формування потенціалу розвитку для забезпечення конкурентоспроможності підприємства.